

használata. A szabadpolcos állomány eléréséhez, a szűk terekben való közlekedéshez bizony a könyvtárhasználóktól és a könyvtárosoktól most is megkívántatik a testi ügyesség (l. a fenti mottót).

Összefoglalva: a tudományok és a technika gyors fejlődése új elvárásokat támaszt a Nyelvészkönyvtár gyűjteményével és könyvtárosaival szemben. Az állomány az elektronikus katalógus révén országos nyilvánosságot kap, s szélesebb körből vonz ide olvasóközönséget. A gyűjtemény védelme és nyilvánossá tétele közötti döntési térben újra kell gondolnunk a felsőoktatási szakkönyvtár használóinak körét, a könyvtár szervezeti és működési szabályait.

3. „Aliis in serviendo consumidor”.² A nagy német könyvtáros, Friedrich Adolf Ebert (1791–1834) szellemiségét vallva dolgozunk, és őszintén reméljük, hogy a Nyelvészkönyvtárat majd jól működő felsőoktatási szakkönyvtárként hagyjuk hátra utódainkra.

Kulcsszók: Eötvös Loránd Tudományegyetem, Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet, nyelvészeti szakkönyvtár, könyvtártörténet.

The Linguistics Library at Eötvös Loránd University

The authors, staff members of the Library of the Institute of Hungarian Linguistics and Finno-Ugric Studies at Eötvös Loránd University, summarise the history of that specialised library, and describe its character, its institutional and organisational features, its “life”, its staff members, and its range of users.

Keywords: Eötvös Loránd University, Institute of Hungarian Linguistics and Finno-Ugric Studies, linguistics library, library history.

FAGA-NAGY MÁRIA – JAKAB KATALIN – KISS GABRIELLA
Eötvös Loránd Tudományegyetem

TÁRSASÁGI ÜGYEK

Simoncsics Péter 70 éves*

Simoncsics Péter 1946. január 17-én született Győrben. Szegeden nőtt fel, itt járt egyetemre is, angol–finnugor szakra. Tanulmányait 1969-ben fejezte be. Friss diplomásként előbb az Országos Széchényi Könyvtárban helyezkedett el, de 1971-ben professzora, Hajdú Péter visszahívta Szegedre, az általa alapított akadémiai kutatócsoportba. Ugyanitt

² „Minden erőmet mások szolgálatának szentelem.”

* Elhangzott a Magyar Nyelvtudományi Társaság felolvasó ülésén 2016. május 24-én.

kezdett dolgozni egy évvel korábban Domokos Péter. Jómagam ekkortájt voltam finnugor szakos hallgató Szegeden, s amikor 1974-ben végeztem, én is ebben a közösségben kaptam munkát, és lettem korábbi tanárainnak kollégája.

Hajdú Pétert 1974-ben kinevezték a Nyelvtudományi Intézet igazgatójának, s 1975-ben a kutatócsoportja is átkerült Budapestre, előbb az ELTE Finnugor Nyelvtudományi Tanszékére, majd 1977-től a Nyelvtudományi Intézetbe. Domokos Péter és én később oktatói álláshoz jutottunk az ELTE-n, Simoncsics Péter továbbra is akadémiai státusban dolgozott. 1992-ben, Hajdú Péter nyugdíjba menetelekor állása átkerült a Magyar Nyelvtörténeti Tanszékre, Abaffy Erzsébet kutatócsoportjába. Ez idő alatt szerezte meg a PhD-fokozatot. 2002-ben Horváth Katalin hívására állást vállalt a Veszprémi Egyetem Magyar Nyelvészeti Tanszéken. Nem sokkal később az egyetem vezetősége másra bízta a tanszék vezetését, így a Horváth Katalin által szervezett munkatársi gárdával együtt Péter is felmondott. 2003-ban Szepe György javaslatára megpályázta és elnyerte a kolozsvári Babeş-Bolyai Egyetem Magyar Nyelvi Tanszékének vendégtanári állását. Itt dolgozott 2008-ig, nyugdíjba vonulásáig.

A vendégoktatói munka egyébként sem volt idegen Péter számára. 1973/74-ben egy évig a bloomingtoni Indiana Egyetem magyar lektora volt. 1976–1981 között a Turku Egyetem finnugor tanszékén, 1988–1992 között pedig Dániában, az Aarhusi Egyetemen oktatott magyar nyelvet és kultúrát.

Ha kutatóként akarjuk jellemezni Simoncsics Pétert, nehéz dolgunk van. Szabad szelleme nem tűri a skatulyázást. Az irodalom, a folklór, a nyelvészet egyaránt érdekli, mindent összefüggésében lát és vizsgál, történelmi, művelődéstörténeti távlatokat nyit meg, és nem mozog idegenül a természettudományok terén sem. Ahogyan Voigt Vilmos megállapította 1996-ban lefolytatott PhD-vitáján: Simoncsics Péter nemzeti kincs.

Simoncsics Péter első közleménye verselemzés volt (SIMONCSICS 1971), de később professzorának nyomdokain haladva a szamojéd nyelvek és kultúrák kutatójává vált. Egyetemi doktori disszertációja a nyenyec sámánköltészet nyelvéről szólt, ez a téma későbbi publikációiban is gyakran előkerül (SIMONCSICS 1978, 1999, 2001, 2005a). Több közleményben foglalkozik szamojéd találós kérdések elemzésével (SIMONCSICS 1988, 1990a, 1993, 1997). Ezek egy részét külön kötetben is megjelentette, Hajdú Péter utószavával (SIMONCSICS 1995). 1998-ban Oslóban egy nemzetközi kutatócsoport tagjaként fél évig foglalkozott szamojéd mitológiai és nyelvészeti kérdésekkel, s egyik szerkesztője volt a kutatásokat összegző tanulmánykötetnek (PENTIKÄINEN–SIMONCSICS 2005).

A megszokott kereteket szétfeszítő szelleme megtalálta a hozzá méltó társakat. Igen jó barátságban volt az eredetiségben verhetetlen Robert Austerlitz professzorral. Austerlitz szerteágazó munkásságából kötetet állított össze és fordított magyarra (AUSTERLITZ 1992). Austerlitz tanítványa, Daniel Abondolo őt kérte fel a kamassz nyelvről szóló fejezet megírására az uráli nyelveket bemutató kézikönyvben (SIMONCSICS 1998). Ha Ausztráliából Vászolyi Erik hazalátogatott, és csak kevesekkel kívánt találkozni, Pétert mindig felkereste. Tucatnyi, itt most hely hiányában nem idézhető köszöntő írása és nekrológja tanúsítja, hogy jó érzéssel ismerte fel és értékelte a különleges tehetségű, és hozzá hasonlóan sokoldalú kortársakat. Egyfajta rangot jelent, ha valakiről Simoncsics Péter megemlíkezik.

Ünnepeltünket pályájának kezdete óta izgatta a tagadás kérdése. Ezt a kérdést a maga teljességében vizsgálta, a tagadás pszichológiája, viselkedéskultúrája és ennek nyelvi megnyilvánulása érdekelte. Az évek hosszú során az összes uráli nyelvben megvizsgálta az tagadás kérdését, részletekben publikálta is őket (SIMONCSICS 1981, 1990b,

1996ab, 2009, 2011, 2013, 2016). Ez a nagy munka mára tekintélyes monográfiává állt össze, és pillanatnyilag több kiadó is versenyez érte.

Simoncsics Péter munkásságának másik területe a magyar nyelvészet, ami érthető egy sok éven keresztül magyar nyelvet oktató tanár esetében. A magyar nyelvtudomány történetével kapcsolatos habilitációs dolgozata is, melyet a Pécsi Tudományegyetemen védett meg 2000-ben. Ebben az 1930-as években született, a saját korukban úttörőnek számító, de visszhang nélkül maradt magyar grammatikákat elemezte. Tudomány- és művelődéstörténeti összefüggéseiben mutatta be a mégoly zseniális, de a keretekbe nehezen illeszthető, ezért perifériára szorult, szakmailag és politikailag ellehetetlenült/ellehetetlenített tudósok sorsát (SIMONCSICS 2005b). A magyar nyelv szerkezetével és történetével kapcsolatos kutatásait kolozsvári vendégtanári ideje alatt összegezte és ott is jelentette meg (SIMONCSICS 2006a). Ugyanakkor irodalomtörténeti és stilisztikai kutatásokat is folytatott (SIMONCSICS 2004, 2006b, 2007).

A Robert Austerlitz munkásságát bemutató kötet nem az egyetlen fordítása Péternek. Ő volt az egyik fordítója a Hajdú Péter válogatásában és szerkesztésében megjelent szamojéd mesekötetnek. (HAJDÚ 1975). Ebből a kötetből DOMOKOS PÉTER több részletet is átvett saját antológiáiba (1975, 1984). Az utóbbi időben dán nyelvből is fordított krimit (Nordbrandt 1999) és publicisztikát (Nyholm 2013). Legutóbb pedig Thienemann Tivadar nagy jelentőségű művét ültette át angolból magyarra, amivel a magyar tudományosság régi adósságát törlesztette (THASS-THIENEMANN /2016).

Kedves Péter! A Magyar Nyelvtudományi Társaság finnugor szakosztálya nevében további, szellemi izgalmaiban gazdag, alkotó éveket és jó egészséget kívánunk neked. Isten éltesse!

Hivatkozott irodalom

- AUSTERLITZ, ROBERT 1992. *Nyelvek és kultúrák Euráziában*. Válogatta, szerkesztette és fordította SIMONCSICS PÉTER. Urálistikai Tanulmányok 4. ELTE Finnugor Tanszék, Budapest.
- DOMOKOS PÉTER 1975. *Medvének. A keleti finnugor népek irodalmának kistükré*. Európa Könyvkiadó, Budapest.
- DOMOKOS PÉTER 1983. *Finnugor-szamojéd (uráli) regék és mondák*. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest.
- HAJDÚ PÉTER 1975. *Tundraföldi Öreg. Szamojéd mesék*. Európa, Budapest.
- Nordbrandt, Henrik 1999. *A Finckelstein-féle véres bazár. K(r)émregény*. Magánkiadás, Szeged.
- Nyholm, Per 2013. *Európaiak. Utazás Európa emlékezetébe*. M-érték Kiadó, Budapest.
- PENTIKÄINEN, JUHA – SIMONCSICS, PÉTER eds. 2005. *Shamanhood – an endangered language*. Novus forlag, Oslo.
- SIMONCSICS PÉTER 1971. Szintaktikai parallelizmusok Babits [Ősz és tavasz között című] versében. In: HANKISS ELEMÉR szerk., *Formateremtő elvek a költői alkotásban*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 221–228.
- SIMONCSICS, PÉTER 1978. The Structure of a Nenets Magic Chant. In: DIÓSZEGI, VILMOS – HOPPÁL, MIHÁLY eds., *Shamanism in Siberia*. Akadémiai Kiadó, Budapest. 387–402.
- SIMONCSICS, PÉTER 1981. Unkarin kieltosanat nem, ne ja uralilainen kieltoverbi. *Folia Hungarica* 1: 69–76.
- SIMONCSICS, PÉTER 1988. Die rätselhafte Lilie (Noch einmal etwas über das kamassische Rätsel). *Specimina Sibirica* 1: 187–195.
- SIMONCSICS PÉTER 1990a. Szibériai delikátesz. *Nyelvtudományi Közlemények* 91: 195–202.

- SIMONCSICS, PÉTER 1990b. On the Verbal Nature of Negation in Hungarian. In: JAKAB, LÁSZLÓ – KERESZTES, LÁSZLÓ – KISS, ANTAL – MATICSÁK, SÁNDOR redd., *Congressus septimus internationalis Fenno-ugristarum* 3/A. Kossuth Lajos Tudományegyetem, Debrecen. 144–147.
- SIMONCSICS PÉTER 1993. Kamassz világ, ahogy a találóskérdések mutatják. In: BAKRÓ-NAGY MARIANN – SZÍJ ENIKŐ szerk., *Hajdú Péter 70 éves*. MTA Nyelvtudományi Intézet, Budapest. 371–381.
- SIMONCSICS PÉTER 1995. *Kajla szarvra nem tapad a hó. Kamassz találóskérdések – Öt tanulmány*. Editio Propria, Pomáz.
- SIMONCSICS, PÉTER 1996a. Modus tollens, modus ponens. A nyenyec tagadóigékről és állító párjaikról. In: TERTS ISTVÁN szerk., *Nyelv, nyelvész, társadalom. Emlékkönyv Szépe György 65. születésnapjára* 2. Janus Pannonius Tudományegyetem, PSzM Programiroda, Pécs. 246–261.
- SIMONCSICS, PÉTER 1996b. Negation in Selkup. *Linguistica Uralica* 32/3:194–200.
- SIMONCSICS PÉTER 1997. Nyíl, dárda, dob. Négy szölkup találós kérdés samanisztikus vonatkozásai. In: BÜKY LÁSZLÓ szerk., *Nyíri Antal kilencvenéves*. József Attila Tudományegyetem, Szeged. 139–142.
- SIMONCSICS, PÉTER 1998. Kamassian. In: DANIEL ABONDOLO ed., *The Uralic Languages*. Routledge, London. 580–601.
- SIMONCSICS, PÉTER 1999. The System of Tundra Nenets Folkloristic Genres. In: CORNELIUS HASSELBLATT – PAULA JÄÄSALMI-KRÜGER Hrsg., *Europa et Sibiria. Beiträge zu Sprache und Kultur der kleineren finnougri-schen, samojedischen und paläosibirischen Völker. Gedenkbund für Wolfgang Veenker*. Harrassowitz Verlag, Wiesbaden. 391–400.
- SIMONCSICS, PÉTER 2001. The Verbal Art of Nenets Shamanism. *Eurasian Studies Yearbook* 73. 43–125.
- SIMONCSICS PÉTER 2004. Eposzi expozíció és nyelvi perspektíva a Szigeti veszedelemben. In: FÜZI LÁSZLÓ – LENGYEL ANDRÁS szerk., *Írások 70. születésnapjára*. Bába Kiadó, Szeged. 206–212.
- SIMONCSICS, PÉTER 2005a. Pause and silence in Nenets poetic diction. In: PENTIKÄINEN – SIMONCSICS eds., 2005. 77–84.
- SIMONCSICS PÉTER 2005b. Paradigmaváltás légüres térben. Karácsony Sándor, Lotz János és Lazicsi Gyula kísérletei a magyar grammatika megújítására a XX. század 30-as éveiben. Segédkönyvek a nyelvészet tanulmányozásához 47. Tinta Könyvkiadó, Budapest.
- SIMONCSICS PÉTER 2006a. *Chrestomathia Hungarica (Segédlet a magyar nyelv leíró szemléletű tanulmányozásához)*. Ábel Kiadó – Erdélyi Tankönyvtanács, Kolozsvár.
- SIMONCSICS PÉTER 2006b. A Krúdy-próza rejtélye (Imaginatív interpretáció). In: GÉZA HORVÁTH – ATTILA BOMBITZ Hrsg., „Die Wege und Bewegungen” *Festschrift für Károly Csúri zum 60. Geburtstag*. Gondolat Kiadó, Budapest. 313–328.
- SIMONCSICS PÉTER 2007. Párhuzamos (irodalom) történetek. Elias Lönnrot Kalevalája és Arany János Toldija. *Nyelv- és Irodalomtudományi Közlemények* 51/1-2: 103–106.
- SIMONCSICS, PÉTER 2009. The auxiliaries of denial: Negation in Mordvinian and Samoyedic. In: FANCALY ÉVA szerk., *Tanár és tanítvány. Írások Györke József és Hajdú Péter tiszteletére 2002–2007*. Dialóg Campus, Budapest – Pécsi Tudományegyetem, Pécs. 101–118.
- SIMONCSICS PÉTER 2011. Az ugor tagadásról. *Erdélyi Múzeum* 73/2:152–162.
- SIMONCSICS, PÉTER 2013. Linguistic gestures: On negation, with special reference to the Permian languages. *Nyelvtudományi Közlemények* 109: 151–170.
- SIMONCSICS, PÉTER 2016. The morphology of Mari negation. *Linguistica Uralica* 52/1: 32–43.
- THASS-THIENEMANN TIVADAR /2016. *A nyelv interpretációja I. A nyelv szimbolikus jelentése*. Tinta Könyvkiadó, Budapest.